

„AKO HVIEZDY, KTORÉ OSVECUJÚ SVET“ (FIL 2,12–30)

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Fil 2,12–30; Rim 3,23.24; Rim 5,8; 2Tim 4,6; 1Kor 4,17; 2Tim 4,13.21; Luk 7,2

ÚVODNÝ TEXT

¹⁴Všetko robte bez reptania a pochybovania, ¹⁵aby ste boli bezúhonní a nevinní, Božie deti bez poškvŕny uprostred zvráteného a skazeného pokolenia. Uprostred neho žiarte ako hviezdy, ktoré osvecujú svet. (Fil 2,14.15)

Boh vyzýval Hebrejov, aby svoj život založili na poslušnosti. „Zachovávajúce ich [ustanovenia a právne predpisy] a plňte, lebo v tom bude vaša múdrosť a rozumnosť v očiach národov, ktoré, keď sa dopyčujú o všetkých týchto ustanoveniach, povedia: Tento veľký národ je naozaj múdry a rozumný.“ (5Moj 4,6) O stáročia neskôr Ježiš povedal: „Ja som svetlo sveta. Kto mňa nasleduje, nebude chodiť v tme, ale bude mať svetlo života.“ (Ján 8,12) Zároveň svojím učeníkom povedal: „Vy ste svetlo sveta. Mesto, ktoré leží na vrchu, sa nedá ukryť.“ (Mat 5,14) Ako môžeme byť takýmto svetlom? Iba prostredníctvom úzkeho spojenia s Ježišom, ktorý je „pravé svetlo, čo osvecuje každého človeka“ (Ján 1,9). Apoštol Pavol v tejto súvislosti o Ježišovi píše, že „ho Boh nad všetko povýšil a dal mu meno nad každé meno, aby sa pri mene Ježiš zohlo každé koleno... a aby každý jazyk vyznával na slávu Boha Otca: *Ježiš Kristus je Pán.*“ (Fil 2,9–11)

Svetlo a moc nebies sú dostupné všetkým z nás, ktorí sme odovzdali svoje životy Ježišovi. Ale príliš často buď očakávame, že Boh urobí všetko, alebo nám v ceste stoja naše vlastné predstavy a plány. Preto sú Pavlove slová Filipanom také aktuálne aj dnes.

OSNOVA LEKCIE

V tejto lekcii budeme študovať zvyšnú časť 2. kapitoly listu Filipanom (verše 12 – 30). V centre našej pozornosti bude výzva, aby sme ako Božie deti žiarili ako hviezdy uprostred skazeného sveta. Preskúmame, ako môže istota spásenia ovplyvniť náš praktický život, aby sme sa mohli stať živým svedectvom pre svoje okolie.

- Fil 2,12.13: Spasenie, ktoré sa prejaví v praxi (nedeľa)
- Fil 2,14–16: Premenený život ako „svetlo“ pre druhých (pondelok)
- Fil 2,17: Premenený život ako „živá obet“ na Božiu slávu (utorok)
- Fil 2,19–23: Príklad premeneného života – Timotej (streda)
- Fil 2,25–30: Príklad premeneného života – Epafroditus (štvrtok)

UVÁDZAJME DO ŽIVOTA, ČO BOH KONÁ V NÁS

¹²Preto, moji milovaní, ako ste vždy boli poslušní, a to nielen v mojej prítomnosti, ale ešte väčšmi teraz, v mojej neprítomnosti, s bážňou a chvením pracujte na svojej spáse. ¹³Ved' Boh pôsobí vo vás, že chcete i konať, čo sa jemu páči. (Fil 2,12.13)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Pavol predstavil Ježiša ako dokonalý príklad pokory a poslušnosti Božej vôli a teraz sa obracia na samotných Filipanov. Apoštol vyjadruje, že vie o ich poslušnosti Pánovi po prijatí evanjeliového posolstva (pozri Sk 16,13–15.32.33) a povzbudzuje ich, aby v tejto poslušnosti vytrvali.

Po tom, čo Pavol predstavil príklad Kristovho života a kríža ako cestu spásy, sa teraz priamo zameriava na to, ako to funguje v praxi.

Ako rozumieš Pavlovej výzve z úvodného textu (Fil 2,12.13): „Pracujte na svojej spáse“? Ako by si opísal vzťah medzi vierou a skutkami v tvojom živote?

V týchto dvoch veršoch Pavol nepredstavuje iné evanjelium, ako to, ktoré opisuje v Liste Rimanom a v ďalších listoch. Môžeme si byť istí, že jeho posolstvo je v súlade s evanjeliom o ospravedlnení z viery, ktoré kázal aj vo Filipách a na iných miestach. Vo všeobecnosti platí, že je vždy dôležité vziať do úvahy všetko, čo o tej ktorej téme Písmo hovorí. Nemenej dôležité je to pri takej dôležitej téme, akou je otázka spasenia, pri ktorej sa často stretávame s nepochopením.

Čo učia tieto texty o spáse?

Rim 3,23.24

Rim 5,8

Ef 2,8–10

Spasenie je nepochybne Božie dielo a nemôžeme si zaň pripísať absolútne žiadnu zásluhu. Dokonca aj viera samotná je dar, povzbudzovaný pôsobením Svätého Ducha. Naše vlastné skutky nás nemôžu zachrániť. Zároveň však platí, že prostredníctvom znovuzrodenia nás Boh pretvára aj duchovne a dáva nám schopnosť konať dobré skutky. Boží Duch v nás pôsobí a posilňuje našu vôľu robiť správne rozhodnutia, konať spravodlivé skutky a odolávať pokušeniu. Takto teda „s bážňou a chvením“ (Fil 2,12) uvádzame do života zmeny, ktoré Boh koná v nás. Znamená to, že by sme sa mali obávať Božieho súdu za naše často slabé úsilie poslúchať? Samozrejme, že nie. Slovné spojenie „s bážňou a trasením“ sa vzťahuje na vnímanie Božej prítomnosti (pozri Ž 2,11) a na dôležitosť našej poslušnosti.

APLIKÁCIA

- **Ako sa v tvojom živote prejavuje skutočnosť, že v tebe pôsobí Kristus? Aké s tým máš skúsenosti? Ako tvoja padlá prirodzenosť bojuje proti tomu, čo v tebe Boh koná, a ako môžeš tomuto lákaniu odolávať?**

SVETLO V TEMNOM SVETE

¹⁴Všetko robte bez reptania a pochybovania, ¹⁵aby ste boli bezúhonní a nevinní, Božie deti bez poškvry uprostred zvráteného a skazeného pokolenia. Uprostred neho žiarť ako hviezdy, ktoré osvecujú svet. ¹⁶Držte sa slova života, aby mi v Kristov deň bolo na chválu, že som nebežal nadarmo a nenamáhal sa zbytočne. (Fil 2,14–16)

Vo svojom liste Pavol nabáda Filipanov: „všetko robte bez reptania a pochybovania“ (Fil 2,14). Útoky na jednotu cirkvi sú také veľké, že ju bez nášho mimoriadneho úsilia nemožno udržať. Jednota v cirkvi je vedľajším produktom nášho spojenia s Kristom a poslušnosti Jeho Slovu. A je nevyhnutná pre naše svedectvo, ako Pavol ďalej zdôrazňuje a vyzýva: „žiarť ako hviezdy, ktoré osvecujú svet“ (Fil 2,15).

Za bezmesačnej noci, ďaleko od svetelného smogu veľkých miest, je možné pozorovať oveľa viac hviezd a tie sa dokonca zdajú byť oveľa žiarivejšie. Práve kontrast medzi tmavou oblohou a svietiacimi hviezdami je to, čo nás upúta. Čím černejšia je obloha, tým jasnejšie hviezdy vyniknú. Rovnako je to aj s naším svedectvom. Čím väčšia je morálna tma okolo nás, tým výraznejší je kontrast medzi životom pravých Božích nasledovníkov a životom ľudí riadiacich sa hodnotami sveta. Je preto dôležité nedovoľiť, aby umelé svetlo svetských predstáv, tlakov a praktík spôsobilo, že naše svedectvo ustúpi do úzadia alebo úplne zmizne.

Ako Pavol v úvodnom texte (Fil 2,14–16) opisuje, kým máme byť a čo máme robiť ako Božie deti?

„Bezúhonný“ znamená byť „bez chyby“. V Písme sa tento výraz používa najmä v súvislosti s Jóbom a jeho bezúhonnou povahou (pozri Jób 1,18; 2,3; pozri aj 11,4 a 33,9). Grécke slovo preložené ako „nevinný“ (Fil 2,15; „rýdzi“ Roh.) znamená „bez prímies (falše alebo zla)“. Ježiš nás v súvislosti s krutými a zlomyseľnými útokmi, ktorým Jeho svedkovia s veľkou pravdepodobnosťou budú čeliť, povzbudzuje, aby sme boli „jednoduchí ako holubice“ (Mat 10,16). Pavol svojich adresátov nabáda, aby boli „neprístupní zlému“ (Rim 16,19; „prostí na zlé“ Roh.). Súčasné (najmä sociálne) médiá nie sú vôbec známe svojím čistým, povznášajúcim a inšpirujúcim obsahom. V časoch, ako sú tieto, je Dávidov postoj pre nás skvelým pravidlom: „Neupriamim pohľad na vec ničomnú.“ (Ž 101,3)

Nikdy by sme sa nemali báť byť iní – naša viera by nás mala čoraz viac odlišovať. Pavol teda vyzýva: „Žiarť ako hviezdy, ktoré osvecujú svet.“ (Fil 2,15) Jediný spôsob, ako to dosiahnuť, je odmietnuť pripodobňovať sa tomuto svetu (Rim 12,2). Dá sa to tak, že poslúchneme ďalšiu Pavlovu výzvu: „Držte sa slova života.“ (Fil 2,16) Naše rozhodnutia určujú, či sme žili s vyhlídkou na „Kristov deň“, alebo či sme „nebežali nadarmo“ (Fil 2,16; porovnaj 1Kor 9,24–27).

■ **Ktoré oblasti tvojho života sú najviac poznačené vplyvmi sveta? Ako sa od nich môžeš očistiť?**

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

APLIKÁCIA

ŽIVÁ OBEŤ

Ale aj keby som mal byť vyliaty pri obete a bohoslužbe vašej viery, radujem sa a radujem sa s vami všetkými. (Fil 2,17)

Ja mám byť už obetovaný, nastal už čas môjho odchodu. (2Tim 4,6)

¹Povzbudzujem vás teda, bratia, pre Božie milosrdenstvo, aby ste odovzdávali svoje telá ako živú, svätú, Bohu príjemnú obeť, ako vašu rozumnú službu Bohu. ²A nepripodobňujte sa tomuto svetu, ale premeňte sa obnovením zmysľania, aby ste vedeli rozoznať, čo je Božia vôľa, čo je dobré, čo mu je príjemné, čo je dokonalé. (Rim 12,1,2)

Napodobňujte ma, ako ja napodobňujem Krista! (1Kor 11,1)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Čo sa z úvodných textov (Fil 2,17; 2Tim 4,6; Rim 12,1,2 a 1Kor 11,1) dozvedáme o Pavlovom pohľade na „obet“?

Pavol už vyjadril prekvapivo nejednoznačný názor na to, či bude žiť alebo zomrie v službe Kristovi (Fil 1,20–23). Teraz naznačuje veľmi reálnu možnosť, že bude „vyliaty sťa liata obeť“ (Fil 2,17; Roh.). Táto symbolika je založená na starovekej praxi obetovania vo forme nalievania tekutiny (olej, víno alebo voda) ako obete Bohu (pozri napríklad 1Moj 35,14; 2Moj 29,40; 2Sam 23,15–17). Zdanlivé „plytvanie“ cennou tekutinou pri akte oddanosti nám môže pripomenúť Máriin čin pomazania Ježišovej hlavy a Jeho nôh použitím „vzácneho voňavého oleja z pravého nardu“, ktorú žena Ježišovi „vyliala na hlavu“ (Mar 14,3–9; Ján 12,3). Hoci nešlo o „liatu obeť“ v pravom význame, jasne predstavovala nekonečnú obeť Krista za našu záchranu „s bážňou a chvením“ (Fil 2,12).

Ak by bol Pavol popravený za svoje dielo šírenia evanjelia, radoval by sa, pretože jeho život by bol „vyliaty“ ako obeť Bohu. Keďže „liata obeť“ v Starej zmluve vo všeobecnosti nestojí samostatne, ale je súčasťou celkového aktu obetovania (pozri 4Moj 15,1–10; 28,1–15), Pavol by považoval darovanie svojho života za vhodný doplnok „obete“ a „bohoslužby“ (Fil 2,17) veriacich vo Filipách, ktorí sa vierou rozhodli dať svoj život Bohu ako „živú obeť“ (Rim 12,1; Roh.).

Raní kresťania, vrátane tých vo Filipách (Fil 1,27–29), sa aktívne delili o svoju vieru. Šírili evanjelium z domu do domu (Sk 5,42), otvárali svoje domovy pre štúdium Písma (Sk 12,12; 1Kor 16,19; Kol 4,15; Filem 1,2) a boli schopní na základe Písma ukázať, čomu veria (Sk 17,11; 18,26; 1Pet 3,15). Naši adventistickí priekopníci robili to isté. Namiesto spoliehania sa, že posolstvo budú šíriť kazatelia, oni sami sa delili o svoju vieru, viedli biblické štúdium a pomáhali ľuďom pripraviť sa na krst, keď sa kazateľ vráti, aby ich pokrstil.

Odovzdávali sa teda do služby Bohu, čím vlastne samých seba prinášali ako „živú obeť“ pri šírení evanjelia. Očakáva sa od nás vari niečo iné?

APLIKÁCIA

- Zamysli sa nad tým, čo by pre tvoj život znamenalo byť „živou obeťou“. Koľko obetuješ pre Božie kráľovstvo? Čo ti tvoja odpoveď hovorí o tebe a tvojom vzťahu k Bohu?

TIMOTEJ – OSVEDČENÝ CHARAKTER

¹⁹Mám však nádej v Pánovi Ježišovi, že čoskoro k vám pošlem Timoteja, aby som sa aj ja potešil, keď sa dozviem, čo je s vami. ²⁰Ved' nemám nikoho, kto by zmýšľal rovnako a tak úprimne sa o vás staral. ²¹Všetci totiž hľadajú iba svoje záujmy, a nie záujmy Ježiša Krista. ²²Ale o ňom viete, ako sa osvedčil, ved' so mnou ako syn s otcom slúžil evanjeliu. ²³A tak dúfam, že ho budem môcť poslať k vám, len čo uvidím, čo bude so mnou. (Fil 2,19–23)

Timotejova úloha ako jedného z odosielateľov tohto listu sa spomína už v prvom verši (Fil 1,1). Teraz Pavol začína podrobne opisovať, aký cenný je Timotej ako jeden z jeho spolupracovníkov. Je opísaný ako evanjelista (2Tim 4,5), ktorého Pavol poslal do Macedónska (1Tes 3,2; porovnaj Sk 18,5 a 19,22) a pri niekoľkých príležitostiach aj do Korintu (1Kor 4,17; 16,10). Predtým pracoval s Pavlom a Silvánom v Korinte (1Tes 1,1; 2Tes 1,1) a neskôr v Efeze (1Tim 1,2,3; porovnaj Sk 19,22). Pavol opisuje Timoteja ako niekoho, kto „zmýšľal rovnako“ (Fil 2,20). Grécke slovo (*isopsychos* doslova „rovnaký v duši“) naznačuje, že sa v mnohom podobal Pavlovi, vrátane jeho oddanosti Kristovi, energického úsilia o šírenie evanjelia a záujmu o Filipánov.

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Prečo Pavol tak pozitívne a obsírne hovorí o Timotejovi (pozri Fil 2,19–23)? Aké ďalšie skutočnosti sa o Timotejovi dozvedáme z Pavlových listov (pozri 1Kor 4,17; 2Tim 1,5)?

Ďalšou dôležitou charakteristikou Timoteja je, že sa „osvedčil“ (Fil 2,22; „jeho dokázanosť“ Roh.). Toto grécke slovo (*dokimé*) opisuje človeka, ktorý prešiel skúškami (Rim 5,4) a ktorého charakter a služba sa osvedčili v poslušnosti (2Kor 2,9; 9,13). Pavol vie, že to platí o Timotejovi, pretože to videl na mnohých miestach, kde spolu pracovali pri šírení evanjelia.

Práve ťažké životné skúsenosti často preveria našu povahu a ukážu, kým sme vo vnútri. „Život nás formuje. ... Kým sme na tomto svete, stretávame sa s nepriateľskými vplyvmi. Ocítame sa v situáciách, ktoré preveria náš charakter. Ak v nich obstojíme, naše kresťanské cnosti sa budú rozvíjať. Keď pokojne znášame nespravodlivosť a urážky a láskavo odpovedáme na útoky a tvrdé zaobchádzanie, dokazujeme tým, že v našom srdci prebýva Kristov Duch. ... Všetky ťažkosti a nepríjemnosti, ktoré sme povolani znášať, sú praktickými lekciami pri uplatňovaní zásad kresťanského života. Ak v nich obstojíme, rozvíja to v nás Kristovu povahu a odlišujú kresťana od svetského človeka.“ (ST 344)

- Uvažuj nad pokušeniami, ťažkosťami a nepríjemnosťami, ktorým si v uplynulom čase čelil. Znášal si ich „pokojne“ a „obstál“ si v nich? Čo môžeš urobiť, aby ti podobné skúsenosti pomohli formovať tvoj charakter?

APLIKÁCIA

EPAFRODITUS – „VÁŽTE SI TAKÝCH ĽUDÍ“

²⁵Pokladal som však za potrebné poslať k vám Epafrodita, svojho brata, spolupracovníka a spolubojovníka, ktorého ste vyslali, aby mi poslúžil v mojej núdzi.

²⁶Ved' už túžil po všetkých vás a znepokojoval sa, že ste sa dopyčuli o tom, že ochorel. ²⁷A naozaj bol na smrť chorý, Boh sa však nad ním zmiloval, a nielen nad ním, ale aj nado mnou, aby som nemal zármutok nad zármutok. ²⁸Preto som ho čo najskôr poslal, aby ste opäť mali radosť, keď ho uvidíte, a ja aby som mal menej zármutku. ²⁹Prijmite ho teda v Pánovi s veľkou radosťou a vážte si takých ľudí. ³⁰Lebo on sa pre Kristovo dielo priblížil až k smrti: aj svoj život vystavil nebezpečenstvu, aby doplnil, čo chýbalo vašej službe voči mne. (Fil 2,25–30)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Ako Pavol opisuje Epafrodita? Aké konkrétne postoje a činy tohto kresťanského pracovníka odhaľujú jeho charakter? (Fil 2,25–30)

Epafroditus sa spomína iba v tomto liste, ale z niekoľkých krátkych zmienok sa o ňom dozvedáme pomerne veľa. Súdiac podľa jeho mena (ktoré odkazuje na kult Afrodity), konvertoval z pohanského prostredia. Pavol ho označuje ako „spolupracovníka“, čo naznačuje, že bol aktívny v službe, možno pracoval po boku Pavla vo Filipách. Byť „spolubojovníkom“ (porovnaj Fil 1,27) sa pravdepodobne vzťahuje na konflikt, ktorému Epafroditus čelil pri šírení evanjelia, keď bol ochotný dokonca riskovať svoj život (Fil 2,30).

Zbor vo Filipách ho ustanovil za „posla“ (Roh.; *apostolos*). Epafroditus bol teda vyslaný slúžiť Pavlovi vo väzení a pomohol mu v jeho núdzi (Fil 2,25). Bol to on, komu Filipania zverili aj finančné dary pre Pavla (Fil 4,18). Tieto prostriedky boli mimoriadne dôležité, pretože všetko jedlo, oblečenie, posteľnú bielizeň alebo iné nevyhnutnosti, ktoré rímski väzni mohli potrebovať, museli si kúpiť na vlastné náklady alebo im ich museli nosiť rodina a priatelia (porovnaj Sk 24,23). Ku koncu svojho druhého väznenia v Ríme Pavol žiadal Timoteja: „Usiluj sa prísť pred zimou,“ aby „priniesol plášť“, ktorý Pavol nechal v Troade (2Tim 4,21.13). Pavol zrejme potreboval tento hrubý vlnený kabát vo svojej studenej kamennej cele. Bol to tiež Epafroditus, komu bolo zverené, aby tento Pavlov list odniesol do Filíp (pozri aj AA 479; PN 276).

Možno pre problémy vo Filipách (pozri 4. lekcii) Pavol „pokladal... za potrebné“ (Fil 2,25) poslať Epafrodita späť skôr, ako sa očakávalo. Filipanov preto nabáda: „Prijmite ho teda v Pánovi s veľkou radosťou.“ (Fil 2,29) Pavol sa chce uistiť, že si nebudú robiť starosti o jeho vlastnú situáciu vo väzení. Zdôrazňuje tiež, že Epafroditus je typ človeka, ktorého by si kresťania mali vysoko vážiť, nie pre jeho bohatstvo alebo spoločenské postavenie, ale pre jeho obetavého ducha v nasledovaní Ježišovho príkladu (Fil 2,6–11.29.30; porovnaj Luk 22,25–27). Grécke slovo pre úctu alebo česť („vzácnosť“) sa v Novej zmluve spomína v súvislosti s ľuďmi len niekoľkokrát: pri uzdravení stotníkovho sluhu, ktorého si jeho pán „veľmi cenil“ (Luk 7,2), v súvislosti s tými, ktorým bola preukázaná česť tým, že dostali čestné miesto na hostine (Luk 14,8), a v súvislosti s Ježišom ako „vzácnym“ uholným kameňom (1Pet 2,4.6). Skutočnosť, že Písmo radí Epafrodita do tejto skupiny, svedčí o jeho ozajstnej vernosti.

APLIKÁCIA

- Kto sú „Epafroditovia“ v tvojom živote alebo cirkevnom spoločenstve – tichí služobníci, ktorí si zaslúžia úctu? Ako by si mohol jedného z nich tento týždeň povzbudiť alebo mu prejať vdácnosť?

PODNETY NA ZAMYSLENIE

„Pri Kristovi bude najbližšie ten, kto sa na zemi nechal najviac naplniť duchom sebaobetavej lásky – lásky, ktorá *sa nevypína, nevystatuje sa... nie je sebecká, nerozčuľuje sa, nemyslí na zlé*“ (1Kor 13,4.5), lásky, ktorá vedie učeníka, ako viedla aj nášho Pána, aby sa vzdal všetkého, žil, pracoval a obetoval sa až na smrť pre záchranu ľudstva. Tento duch sa prejavil aj v živote apoštola Pavla. Povedal: *Ved' pre mňa žiť je Kristus*, pretože jeho život zjavoval Krista; *a zomrieť zisk* – zisk pre Krista, pretože aj smrť mala zvestovať moc jeho milosti a ľudí privádzať k nemu. Povedal: *Kristus bude oslávený v mojom tele, či už životom, alebo smrťou*. (Fil 1,21.20)“ (DA 549; CL 353.354)

„Nie je ďaleko čas, keď príde skúška na každú dušu. Bude nám vnucované znamenie šelmy. Tí, čo sa krok za krokom podriaďovali svetským požiadavkám a prispôbovali sa svetským zvykom, nebudú mať problém podriaďiť sa mocnostiam, namiesto toho, aby sa vystavili posmechu, urážkam, hrozbe väzenia a smrti. ... Keď sa zástupy falošných veriacich odlíšia od tých pravých, vtedy sa zjavia aj tí skrytí a so slávnostným *Hosana!* sa postavia pod Kristovu zástavu. Tí, čo boli bojazliví a sami sebe nedôverovali, otvorene sa teraz prihlásia ku Kristovi a k Jeho pravde. Najslabší a najváhavejší v cirkvi budú ako Dávid – ochotní odvážiť sa a konať. Čím hlbšia je noc pre Boží ľud, tým jasnejšie svietia hviezdy. Satan bude verných kruto prenasledovať, ale oni v mene Ježiša vyjdú ako slávni víťazi.“ (ST 81.82)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Zamyslite sa nad varovaním vo vyššie uvedenom citáte o tých, ktorí „krok za krokom podliehali svetským požiadavkám a prispôbovali sa svetským zvykom“. Čoho všetkého sa to môže týkať? Diskutujte o tom, ako by sa to mohlo vzťahovať nielen na jednotlivcov, ale aj na cirkev ako celok.
2. Boh hovorí: „Uctím si len tých, čo si uctia mňa.“ (1Sam 2,30) Akými spôsobmi uctieame Boha? Je to isté ako „vzdať Mu slávu“ (Zj 14,7)? Prečo áno alebo prečo nie?
3. Ako môžeme konať podľa Pavlovej výzvy „s bážňou a chvením pracujte na svojej spásе“ (Fil 2,12) a zároveň sa nechytiť do pasce zákonníctva?